

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบของประเทศไทย

พรธิดา วิเศษศิลปานนท์¹ ธนินทร์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ² นนทร์ วรพาณิชช³

ฐิตาทิพ ปานโรจน์⁴ ศิวะพร ภูพันธ์¹ และชโลบล นับแสน²

¹คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

²นักวิชาการอิสระ

³คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

⁴คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

^{*}Corresponding author: siwaporn.phu@mahidol.ac.th

บทคัดย่อ

โรงเรียนเอกชนนอกระบบในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างและขยายโอกาสทางการศึกษา การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทและศักยภาพของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ และ 2) จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนเอกชนนอกระบบ จำนวน 801 โรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) การสนทนากลุ่มออนไลน์ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Analysis และการวิเคราะห์ TOWS Matrix 2) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อทิศทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และ 3) การตรวจสอบยืนยันคุณภาพของข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบประเมิน ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวม บทบาทของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($M = 3.78$) และศักยภาพของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.27$) สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบ มี 3 ด้านหลัก คือ 1) ด้านกฎระเบียบ 2) ด้านการบริหารจัดการ และ 3) ด้านการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ข้อค้นพบจากการศึกษาค้นคว้านี้ นับเป็นสารสนเทศสำคัญ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนนอกระบบของประเทศไทย

คำสำคัญ : 1. บทบาทของโรงเรียน 2. ศักยภาพของโรงเรียน 3. โรงเรียนเอกชนนอกระบบ 4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

โครงการวิจัยนี้ผ่านการรับรองมาตรฐานจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แล้ว รหัสการรับรอง : 2022/024.1402

โดย The Committee for Research Ethics (Social Sciences), Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University,

14 February 2022

Policy recommendations for promoting non-formal private schools in Thailand

Porntida Visaetsilapanonta¹, Taninrat Rattanapongpinyo², Non Vorlapanit³, Thidatip Panrot⁴,
Siwaporn Phupan^{1*}, and Chalobon Nubsaen²

¹*Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University, Nakhon Pathom 73170, Thailand*

²*Independent Scholar*

³*Faculty of Economics, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand*

⁴*Faculty of Management Science, Silpakorn University, Petchaburi IT Campus, Phetchaburi 76120, Thailand*

*Corresponding author: siwaporn.phu@mahidol.ac.th

Abstract

Non-formal private schools in Thailand play an important role in enhancing and expanding educational opportunities. The purposes of this study were: 1) to examine the roles and potential of non-formal private schools; and 2) to develop policy recommendations for promoting non-formal private schools. This study employed a mixed-methods research design. Phase I was quantitative research, in which data were collected using a questionnaire from a sample of 801 non-formal private schools. The data were analyzed using descriptive statistics. Phase II was qualitative research consisting of three steps: 1) conducting online focus group discussions with participants involved in the operation of non-formal private schools in Thailand, with data analyzed using SWOT Analysis and the TOWS Matrix; 2) organizing a workshop to obtain feedback on the direction and policy recommendations for promoting non-formal private schools from relevant stakeholders; and 3) validating the policy recommendations by five experts, with data collected using an evaluation form. The results indicated that, overall, the mean level of the roles of non-formal private schools was high ($M = 3.78$), whereas their potential was at a moderate level ($M = 3.27$). The policy recommendations for promoting non-formal private schools comprised three key areas: 1) regulations, 2) management, and 3) non-formal private school development. The findings provide significant information that relevant authorities may apply to support and enhance the operation of non-formal private schools in Thailand.

Keywords: 1. Roles of schools 2. School potential 3. Non-formal private schools 4. Policy recommendations

บทนำ

ระบบการจัดการศึกษาของประเทศไทย ประกอบด้วย การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการจัดการศึกษาทุกรูปแบบมีเป้าหมายร่วมกันในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับประชาชนทุกช่วงวัย ซึ่งการศึกษาในระบบเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการเรียนในสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองจากภาครัฐ และเอกชน มีโครงสร้างและการวัดผลที่ชัดเจน สำหรับการศึกษานอกระบบเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดหลักสูตร วิธีการจัดการศึกษา และระยะเวลาเรียน ซึ่งมุ่งตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้เรียนและสังคม โดยสามารถเกิดขึ้นในรูปแบบโรงเรียนเอกชนนอกระบบที่ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานเดียวกันกับการศึกษาระบบทั่วไป ในขณะที่การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน โดยไม่มีรูปแบบการเรียนที่ตายตัว (National Education Act B.E. 2542, 1999)

โรงเรียนเอกชนนอกระบบในบริบทของประเทศไทย อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กระทรวงศึกษาธิการ โดยเป็นโรงเรียนที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดวัตถุประสงค์ รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลา การวัดผล และการประเมินผล ซึ่งรวมถึงศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดและสถาบันศึกษาปอเนาะ อย่างไรก็ตาม โรงเรียนเอกชนนอกระบบที่จัดตั้งขึ้นต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและมาตรฐานที่กำหนดไว้ เช่น อาคารสถานที่ ผู้บริหาร ครู/ผู้สอน หลักสูตร การวัดผล และการออกประกาศนียบัตร เป็นต้น เมื่อได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเป็นโรงเรียนแล้ว การดำเนินกิจการของโรงเรียนเอกชนนอกระบบแต่ละแห่งจำเป็นต้องคำนึงถึงคุณภาพการศึกษาเป็นสำคัญ โดยเฉพาะคุณภาพของผู้เรียน โดยจะต้องมีหลักประกันว่าผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และมีเจตคติที่ดีตามจุดประสงค์ของหลักสูตรนั้น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนและประชาชนทั่วไปมีความมั่นใจที่จะเลือกเรียนในโรงเรียนแห่งนั้น (Private School Act B.E. 2550, 2008; Private School Act (No. 2) B.E. 2554, 2011)

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนนอกระบบของประเทศไทย กำลังเผชิญความท้าทายหลายประการ เช่น การลดลงของจำนวนโรงเรียนและนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงการแพร่ระบาดของโรค COVID-19

ซึ่งส่งผลกระทบต่อทำให้โรงเรียนหลายแห่งขาดสภาพคล่องทางการเงิน มีภาระค่าใช้จ่ายที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งโรงเรียนหลายแห่งต้องเลิกกิจการ ปิดตัวลง นอกจากนี้ การดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ยังมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรบุคลากรที่มีคุณภาพ รวมถึง ข้อบังคับทางกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาบทบาทและศักยภาพของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบ เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนนอกระบบให้มีประสิทธิภาพ และยั่งยืน สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทและศักยภาพของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ
2. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบ

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานอกระบบ (non-formal education) ถูกกล่าวถึงครั้งแรกในปี ค.ศ. 1967 ในการประชุมของ UNESCO เรื่อง The world educational crisis ซึ่งได้นิยามการศึกษานอกระบบ หมายถึง การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ แต่ไม่ครอบคลุมของการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนปกติ โดยมุ่งให้บริการประชากรกลุ่มต่าง ๆ ทั้งที่เป็นผู้ใหญ่และเด็ก (Coombs, 1968) การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในระบบการศึกษามีผลสำคัญในการสร้างนวัตกรรมและการพัฒนาเนื้อหาวิชา รวมถึงเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ซึ่งช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย นอกจากนี้ โรงเรียนเอกชนนอกระบบยังมีบทบาทสำคัญในการจ้างงานและสร้างรายได้ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (education for sustainable development) ที่เน้นให้การศึกษเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืนสำหรับอนาคต การศึกษานอกระบบสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 โดยเฉพาะในแผนแม่บทที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนแม่บท 10 การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม แผนแม่บท 11 การพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต และ

แผนแม่บท 12 การพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ที่กำหนดโดยสมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติ ในปี 2030 โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 4 “การได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง” ซึ่งมุ่งส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน

หากพิจารณาข้อมูลจากระบบศูนย์กลางการบูรณาการข้อมูลทะเบียนโรงเรียนและประวัติผู้เรียน ครู บุคลากร วิทยาลัยเอกชน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (Private Education Data Center [PEDC], 2021) พบว่า ในช่วงปีการศึกษา 2560-2564 จำนวนโรงเรียนเอกชนนอกระบบอยู่ระหว่าง 6,943-10,538 โรงเรียน และจำนวนนักเรียนในโรงเรียนเอกชนนอกระบบอยู่ระหว่าง

1,184,707-1,529,312 คน โดยในปีการศึกษา 2563 ซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นการแพร่ระบาดของ COVID-19 จำนวนโรงเรียนและนักเรียนลดลงมาก โรงเรียนประเภทวิชาชีพ ประเภททวิวิชา และประเภทศิลปะและกีฬา มีจำนวนลดลงอย่างชัดเจน ขณะที่โรงเรียนเอกชนนอกระบบ ประเภทสอนศาสนา มีจำนวนลดลงเล็กน้อย สำหรับศูนย์การศึกษาอิสลามฯ (ตาดีกา) มีจำนวนคงที่ ในทางตรงกันข้าม โรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทสร้างเสริมทักษะชีวิต และสถาบันศึกษาปอเนาะ มีจำนวนเพิ่มขึ้นหรือมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาโดยรวม ในช่วงปีการศึกษา 2560-2564 ประเภทของโรงเรียนเอกชนนอกระบบที่มีจำนวนโรงเรียนมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ประเภทวิชาชีพ ประเภททวิวิชา และประเภทศูนย์การศึกษาอิสลามฯ (ตาดีกา) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนโรงเรียนและนักเรียนในโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ปีการศึกษา 2560-2564

ข้อมูลพื้นฐาน	ปีการศึกษา				
	2560	2561	2562	2563	2564
โรงเรียนเอกชนนอกระบบ					
จำนวนโรงเรียน (โรงเรียน)	8,733	10,538	10,298	6,943	7,803
1. สอนศาสนา	184	206	192	161	170
2. ศิลปะและกีฬา	623	765	774	493	589
3. วิชาชีพ	2,722	3,947	3,811	1,700	2,136
4. ทวิวิชา	2,483	2,801	2,652	1,712	1,968
5. สร้างเสริมทักษะชีวิต	115	184	227	226	272
6. สถาบันศึกษาปอเนาะ	489	511	514	519	530
7. ศูนย์การศึกษาอิสลามฯ (ตาดีกา)	2,117	2,124	2,128	2,132	2,138
จำนวนนักเรียน (คน)	1,276,000	1,529,312	1,494,482	1,184,707	1,222,684

เมื่อพิจารณาประเภทของโรงเรียนเอกชนนอกระบบที่มีจำนวนโรงเรียนมากที่สุดในช่วงปีการศึกษา 2560-2564 พบว่าเป็นโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ประเภทวิชาชีพ ดังนั้นในส่วนนี้จึงเป็นการนำเสนอข้อมูลโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ประเภทวิชาชีพ เฉพาะข้อมูลในปีการศึกษา 2564 ซึ่งพบว่าโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ประเภทวิชาชีพ ในปีการศึกษา 2564 มีโรงเรียนหลายประเภท มีการพัฒนาหลักสูตรที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการ และทิศทางของตลาดแรงงานในอนาคต สำหรับตัวอย่างหลักสูตรโรงเรียนเอกชน

นอกระบบ ประเภทวิชาชีพ ในปีการศึกษา 2564 (เพียงบางส่วน) มีรายละเอียดดังตารางที่ 2 ซึ่งเมื่อพิจารณาข้อมูลพบว่า ในปีการศึกษา 2564 โรงเรียนเอกชนนอกระบบ ประเภทวิชาชีพ ที่มีจำนวนมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ วิทยาลัยภาษา (จำนวน 541 โรงเรียน) วิทยาลัยคอมพิวเตอร์ (จำนวน 145 โรงเรียน) วิทยาลัยนบรีบาล (จำนวน 136 โรงเรียน) วิทยาลัยสอนขับรถ (จำนวน 132 โรงเรียน) และวิทยาลัยเสริมสวย (จำนวน 102 โรงเรียน)

ตารางที่ 2 ตัวอย่างหลักสูตรของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ประเภทวิชาชีพ ปีการศึกษา 2564 (เพียงบางส่วน)

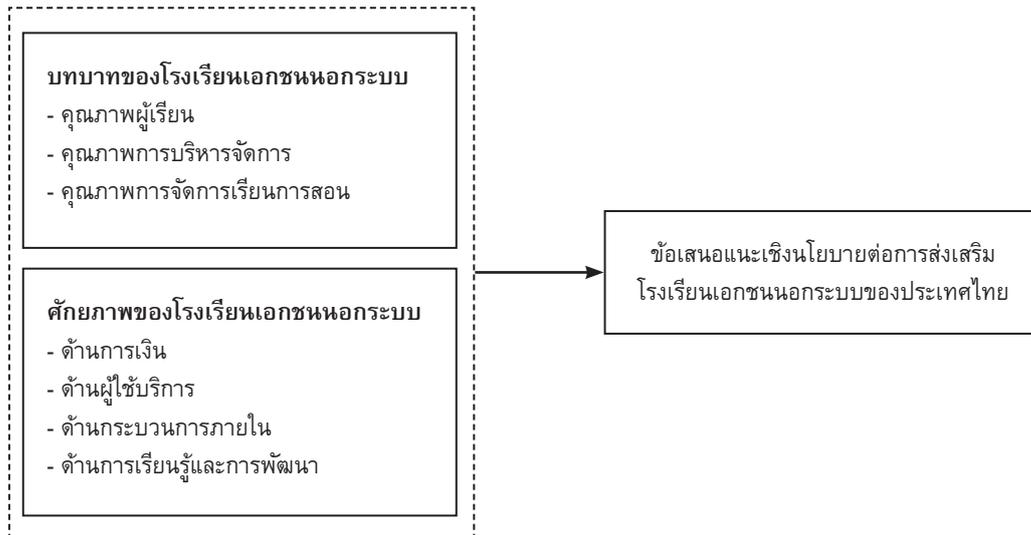
โรงเรียนเอกชนนอกระบบ ประเภทวิชาชีพ	จำนวนโรงเรียน	ตัวอย่างหลักสูตร
1. ประเภทวิชาชีพกลุ่มภาษา	541	ภาษาอังกฤษ ภาษาไทยสำหรับชาวต่างประเทศ ฯลฯ
2. ประเภทวิชาชีพกลุ่มคอมพิวเตอร์	145	การออกแบบและการสร้างมัลติมีเดีย การผลิตภาพยนตร์ สารคดีเบื้องต้น คอมพิวเตอร์เบื้องต้นสำหรับเด็ก การตลาด ดิจิทัลเพื่อสร้างธุรกิจออนไลน์ ฯลฯ
3. ประเภทวิชาชีพกลุ่มบริหาร	136	การดูแลเด็ก การดูแลผู้สูงอายุ ฯลฯ
4. ประเภทวิชาชีพขับรถ	132	ขับรถยนต์ ขับรถจักรยานยนต์ ขับรถบรรทุกขนส่ง ฯลฯ
5. ประเภทวิชาชีพกลุ่มเสริมสวย	102	การแต่งหน้า การตัดผม การแต่งเล็บ ฯลฯ
6. ประเภทวิชาชีพกลุ่มนวดไทยและสปา	92	นวดหน้า นวดตัว นวดฝ่าเท้า โหราศาสตร์เพื่อการนวด การดูแลสุขภาพและความงามสตรีหลังเรือนไฟ ฯลฯ
7. ประเภทวิชาชีพกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า	49	ตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี การออกแบบเสื้อผ้า ฯลฯ
8. ประเภทวิชาชีพช่าง	26	การประกอบแว่นตาและการวัดสายตา ช่างติดตั้งเครื่องเสียง รถยนต์ ช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน ช่างซ่อมรถยนต์ ช่างซ่อมรถจักรยานยนต์ ฯลฯ
9. ประเภทวิชาชีพกลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม	26	ช่างแกะสลักผักและผลไม้ การประกอบอาหาร การทำขนม การจัดการธุรกิจร้านอาหาร การจัดการธุรกิจร้านกาแฟ ฯลฯ
10. ประเภทวิชาชีพกลุ่มการพูดและการแสดง	23	ระบำบัลเลต์ ระบำ แจ๊ส การพูด การเดินแบบ การละคร นาฏศิลป์ โขน มายากล การพัฒนาบุคลิกภาพ ฯลฯ
11. ประเภทวิชาชีพการเดินเรือและโลจิสติกส์	17	การจัดการโลจิสติกส์ การจัดการคลังสินค้า การขับ เรือยนต์เล็ก การนำเข้าสินค้าและส่งออกสินค้า ฯลฯ
12. ประเภทวิชาชีพกลุ่มการขายและการตลาด	7	การบัญชี การบริหารการตลาด การตลาดดิจิทัล เทคนิคการขาย
13. ประเภทวิชาชีพกลุ่มการบิน	7	การบินเครื่องบิน การเป็นพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน การบินอากาศยานไร้คนขับ ฯลฯ
14. ประเภทวิชาชีพกลุ่มการท่องเที่ยวและการโรงแรม	6	ธุรกิจการโรงแรม บริการธุรกิจการท่องเที่ยว
15. ประเภทวิชาชีพกลุ่มออกแบบเครื่องประดับและอัญมณี	4	การออกแบบเครื่องประดับอัญมณี
16. ประเภทวิชาชีพรักษาความปลอดภัย	3	ผู้บริหารงานรักษาความปลอดภัย
17. ประเภทวิชาชีพกลุ่มอื่น ๆ	68	เลขานุการ วิทยาการและปฏิบัติการด้านเสียง การประดิษฐ์ ดอกไม้และต้นไม้ประดิษฐ์ อสังหาริมทรัพย์ วิชาฝึกสุนัข ศิลปะการป้องกันตัว โหราศาสตร์ สอนนักบินโดรนถ่ายภาพ/ การเกษตร/การสำรวจ การช่วยเหลือคนทางน้ำ ฯลฯ

สำหรับการศึกษาบทบาทและศักยภาพของโรงเรียนเอกชนนอกระบบในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้นำมาประกอบการศึกษาโรงเรียนนอกระบบ ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการศึกษาโรงเรียนนอกระบบ พ.ศ. 2562 มาใช้เป็นกรอบในการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 3 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน เน้นการพัฒนาผู้เรียน 3 ด้าน คือ ความรู้ความสามารถ ทักษะและการประยุกต์ใช้ และ

คุณลักษณะที่ดีสอดคล้องตามหลักสูตร มาตรฐานที่ 2 คุณภาพการบริหารจัดการ เน้นระบบบริหารจัดการ และการบริหารงานของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ และมาตรฐานที่ 3 คุณภาพการจัดการเรียนการสอน เน้นความรู้ความสามารถ ทักษะ การจัดการเรียนการสอน และการวัดและการประเมินผล (Notifications of the Ministry of Education Re: Standards for Non-formal Schools B.E. 2562, 2020) เพื่อศึกษา

บทบาทของโรงเรียนเอกชนนอกระบบในการทำหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในการจัดตั้งโรงเรียน และบทบาทตามที่สังคมคาดหวัง สำหรับการศึกษาศักยภาพของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ คณะผู้วิจัยได้พัฒนามาจากแนวคิด Balanced Scorecard (BSC) ของ Kaplan and Norton (1996)

โดยสะท้อนการดำเนินงานโรงเรียนเอกชนนอกระบบในมุมมอง 4 ด้านหลัก คือ ด้านการเงิน ด้านผู้ใช้บริการ ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ซึ่งมีรายละเอียดดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methods research) คณะผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงสำรวจ

การศึกษาในระยะนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทและศักยภาพของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ซึ่งประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนเอกชนนอกระบบในปีการศึกษา 2564 จำนวน 7,803 โรงเรียน สำหรับตัวอย่างวิจัยคือ โรงเรียนเอกชนนอกระบบที่เปิดสอนในปีการศึกษา 2564 ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) โดยใช้ประเภทโรงเรียนเป็นชั้นในการสุ่ม ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 ประเภท คือ โรงเรียนประเภทสอนศาสนา โรงเรียนประเภทศิลปะและกีฬา โรงเรียนประเภทวิชาชีพ โรงเรียนประเภททวิศึกษา โรงเรียนประเภทสร้างเสริมทักษะชีวิต สถาบันศึกษาปอเนาะ และศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จากนั้น คณะผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายในการสุ่มโรงเรียนเอกชนนอกระบบในแต่ละประเภท ทำให้ได้ตัวอย่างวิจัยทั้งหมดจำนวน 801 โรงเรียน ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจะต้องเป็นผู้รับใบอนุญาต หรือผู้บริหาร หรือผู้แทนของ

โรงเรียนเอกชนนอกระบบ ซึ่งในแต่ละโรงเรียนจะมีผู้ตอบแบบสอบถาม เพียง 1 คน เท่านั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทและศักยภาพของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ๆ คือ การสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ มีจำนวน 8 ข้อ และการสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ มีจำนวน 16 ข้อ สำหรับผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า ข้อคำถามทุกข้อ มีค่า IOC มากกว่า 0.50 และเมื่อนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหาร หรือ ผู้อำนวยการ หรือผู้แทนของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่ตัวอย่างวิจัย เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง (reliability) ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ผลการวิเคราะห์พบว่า ความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.92

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาบทบาทและศักยภาพของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย โดยสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ในการศึกษาคำเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบจากผลการวิจัย ระยะเวลาที่ 1 ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการวิจัย ระยะเวลาที่ 2 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การนำไปใช้เป็นข้อมูลนำเข้า (input) สำหรับการสนทนากลุ่ม และ 2) การนำไปใช้ในการพัฒนาข้อคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาในระยะนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ซึ่งการศึกษาในระยะนี้ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 คณะผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน Zoom จำนวน 3 กลุ่ม โดยผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ประธานคณะกรรมการประสานและส่งเสริมการศึกษาเอกชนนอกระบบ และครูโรงเรียนเอกชนนอกระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แนวคำถามการสนทนากลุ่ม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา คณะผู้วิจัยดำเนินการจัดหมวดหมู่รหัสข้อมูลต่าง ๆ (codes) โดยใช้กรอบ SWOT Analysis เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ และใช้การวิเคราะห์ TOWS Matrix โดยนำข้อมูลที่ได้อีกจากการวิเคราะห์ของ SWOT Analysis มาสร้างเป็นกลยุทธ์และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ขั้นตอนที่ 2 คณะผู้วิจัยได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อทิศทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบ จากกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 32 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ผู้รับใบอนุญาต ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนนอกระบบทุกประเภท ประธานคณะกรรมการประสานและส่งเสริมการศึกษาเอกชนนอกระบบ และครูโรงเรียนเอกชนนอกระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบบันทึกข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประชุม

เชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็น ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำข้อมูลความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการประชุมมาจัดระบบ จัดหมวดหมู่ข้อมูล เพื่อทำความเข้าใจข้อคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อทิศทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบ จากนั้นคณะผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงเพื่อให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบมีความสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบยืนยันคุณภาพของข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ในขั้นตอนนี้ คณะผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายฯ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นนักวิชาการผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาเอกชนนอกระบบ เพื่อพิจารณายืนยันคุณภาพของข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบประเมินความเหมาะสมของข้อเสนอแนะเชิงนโยบายฯ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์ระดับความเหมาะสมของข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์บทบาทและศักยภาพของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า บทบาทของโรงเรียนเอกชนนอกระบบในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($M = 3.78$, $SD = 0.68$) โดยบทบาททั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สำหรับบทบาทของโรงเรียนเอกชนนอกระบบที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด มีจำนวน 2 ด้าน คือ คุณภาพผู้เรียน ($M = 3.83$, $SD = 0.68$) และคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ($M = 3.83$, $SD = 0.74$) รองลงมา คือ คุณภาพการบริหารจัดการ ($M = 3.57$, $SD = 0.87$) สำหรับศักยภาพของโรงเรียนเอกชนนอกระบบโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.27$, $SD = 0.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเรียนรู้อะไรและการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดและมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($M = 3.73$, $SD = 0.76$) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการภายใน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($M = 3.63$, $SD = 0.82$) ด้านผู้ใช้บริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.05$, $SD = 0.70$) และด้านการเงิน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.91$, $SD = 0.80$) ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของบทบาทและศักยภาพของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ

ตัวแปร	M	SD	การแปลผล
บทบาทของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ	3.78	0.68	มาก
- คุณภาพผู้เรียน	3.83	0.68	มาก
- คุณภาพการบริหารจัดการ	3.57	0.87	มาก
- คุณภาพการจัดการเรียนการสอน	3.83	0.74	มาก
ศักยภาพของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ	3.27	0.63	ปานกลาง
- ด้านการเงิน	2.91	0.80	ปานกลาง
- ด้านผู้ใช้บริการ	3.05	0.70	ปานกลาง
- ด้านกระบวนการภายใน	3.63	0.82	มาก
- ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา	3.73	0.76	มาก

2. ผลการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบ

ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานโรงเรียนเอกชนนอกระบบ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) พบว่า ทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน

ของการดำเนินงานโรงเรียนเอกชนนอกระบบ สามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ด้านครู ผู้สอน บุคลากร และด้านผลผลิต รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ

จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
ด้านการบริหารจัดการ	ด้านการบริหารจัดการ
S1 เป็นไปตามสถานการณ์ ขนาดโรงเรียน มีการปรับตัว	W1 โรงเรียนบางประเภท ไม่สามารถปรับตัว
S2 จุดเริ่มต้นของการจัดตั้งโรงเรียน มุ่งหวังพัฒนาผู้เรียนตามเป้าหมายของโรงเรียนแต่ละประเภท	W2 บัณฑิตด้านการเงินและงบประมาณที่ไม่เพียงพอ
S3 ผู้นำมีความรู้ ความสามารถ และมีกลยุทธ์ในการบริหารงาน	W3 การจัดระบบฐานข้อมูล การเงิน บุคลากร นักเรียน ฯลฯ
S4 ขนาดพื้นที่เหมาะสมกับหลักสูตรที่เปิดสอน สภาพแวดล้อม อาคาร สถานที่เหมาะสม	W4 สถานที่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคม บางประเภท เช่น กวดวิชา ไม่ต้องการใช้พื้นที่ เป็นต้น
ด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน	ด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน
S5 การพัฒนาหลักสูตรใหม่ สอดคล้องกับบริบทการปรับปรุงเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้ทันสมัย และสามารถพัฒนาสู่การศึกษาเพื่ออาชีพ/ทักษะอนาคต	W5 วิธีการจัดการเรียนการสอน ไม่ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ความต้องการของสังคม เช่น การสอน online เป็นต้น
S6 การเรียนการสอนสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน	
S7 อุปกรณ์การเรียนรู้สะดวก พอเพียง และเหมาะสม	
ด้านครู ผู้สอน บุคลากร	ด้านครู ผู้สอน บุคลากร
S8 ความรู้ความเชี่ยวชาญของครู ผู้สอน	W6 สวัสดิการต่าง ๆ ของครู ผู้สอน บุคลากร ในบางโรงเรียน มีงบประมาณจำกัด
S9 ความมุ่งมั่นของบุคลากรต่อความสำเร็จ	
S10 ความผูกพันต่อโรงเรียน ส่วนใหญ่ทำงานมานาน	W7 การพัฒนาคุณภาพครู ผู้สอน บุคลากร ในบางโรงเรียน มีงบประมาณจำกัด

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ (ต่อ)

จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
ด้านผลผลิต	ด้านผลผลิต
S11 ผู้เรียนเป็นไปตามมาตรฐาน มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์	W8 ความเชื่อมโยงเครือข่ายศิษย์เก่า บางแห่งติดตามยาก
S12 ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้	W9 ไม่สามารถบอกได้ว่าความสำเร็จเกิดจากโรงเรียนอย่างแท้จริง
S13 ผู้ปกครองมีความพึงพอใจ ภาคภูมิใจ	เนื่องจากผู้เรียนมาเรียนเพิ่มเติม
S14 โรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน สังคม	
S15 ผู้เรียนสามารถนำไปสร้างผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ	
สังคม ให้เกิดกับผู้เรียน ครอบครัว ชุมชน และสังคม	

การพิจารณาโอกาสและอุปสรรคซึ่งเป็นปัจจัยแวดล้อม ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมขององค์กร โรงเรียนเอกชนนอกระบบ ไม่สามารถควบคุมหรือสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยตรงได้ ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนเอกชน

นอกระบบ สามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้าน เศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี ด้านสังคม วัฒนธรรม และการศึกษา และด้านกฎหมายและระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ

โอกาส (O)	อุปสรรค (T)
ด้านเศรษฐกิจ	ด้านเศรษฐกิจ
O1 ธุรกิจ E-commerce	T1 สถานการณ์โควิด-19 ส่งผลต่อเศรษฐกิจ จำนวนผู้เรียนลด
O2 การเปิดเสรีทางการค้า และการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี	T2 อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ GDP อัตราเงินเฟ้อ
	T3 อัตราเงินเฟ้อเนื่องจากสินค้าอุปโภคบริโภคแพงขึ้น
	T4 การปรับค่าเทอม ไม่สะท้อนต้นทุนจริง
ด้านสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี	ด้านสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี
O3 มีต้นทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	T5 ภัยพิบัติ โรคระบาด
O4 Digital society เปิดโลกแห่งการเรียนรู้แบบใหม่	T6 โครงสร้างพื้นฐานไม่รองรับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ ในบางพื้นที่
ด้านสังคม วัฒนธรรม และการศึกษา	ด้านสังคม วัฒนธรรม และการศึกษา
O5 การเปลี่ยนแปลงค่านิยมการศึกษาเป็นการเรียนรู้ เพื่อประกอบอาชีพมากขึ้น	T7 ทศนคติของสังคมภายนอกต่อโรงเรียนเอกชนนอกระบบ
O6 ความต้องการ Lifelong learning	T8 อัตราการเกิดลดลง วัยเด็กลดลง เป็นสังคมผู้สูงอายุ
O7 นโยบายระดับประเทศเปิดโอกาส เช่น การส่งเสริมหลักสูตร ระยะสั้น หลักสูตรฐานสมรรถนะ หลักสูตรอาชีพ	T9 ระบบข้อมูลไม่ทันต่อสถานการณ์
O8 ภูมิปัญญาท้องถิ่น อาหาร นวด มวยไทย ศิลปะ ดนตรี	T10 ความไม่ชัดเจนในการมองเห็นสถานภาพของครู ผู้สอน
O9 มีภาคีเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศ	
O10 มีกรอบมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพองค์กรด้านการศึกษา ที่ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา เช่น TQA, EdPEX เป็นต้น	
O11 มีภาคีเครือข่ายภาครัฐ เอกชน ภาคประชาชน ที่หนุนเสริม การทำงานของโรงเรียน	

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ (ต่อ)

โอกาส (O)	อุปสรรค (T)
<p>ด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง</p> <p>O12 พระราชบัญญัติการศึกษา เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต</p> <p>O13 มาตรา 15 หมวด 3 ระบบการศึกษา ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 “การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย” (National Education Act B.E. 2542, 1999)</p> <p>O14 พ.ร.บ. โรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 มาตรา 125 กำหนดให้การเก็บค่าธรรมเนียมในโรงเรียนนอกระบบต้องไม่แสวงหากำไรเกินควร โดยคำนึงถึงคุณภาพและสิทธิประโยชน์ของนักเรียน มาตรา 127 ให้นำบทกำหนดโทษของโรงเรียนเอกชนในระบบมาใช้กับโรงเรียนนอกระบบ โดยการอุดหนุนและส่งเสริมโรงเรียนเอกชน เช่น การลดหย่อนภาษีและอาคารนำเข้าสินค้าครุภัณฑ์การศึกษา ตามที่กฎหมายกำหนด (Private School Act B.E. 2550, 2008; Private School Act (No. 2) B.E. 2554, 2011)</p> <p>O15 วิสัยทัศน์และความมุ่งมั่นทุ่มเทของคณะผู้บริหาร สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ในปัจจุบัน</p>	<p>ด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง</p> <p>T11 เนื้อหาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 ไม่ให้ความสำคัญกับโรงเรียนนอกระบบ</p> <p>T12 ระบบการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ไม่สามารถเชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกัน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542</p> <p>T13 ขาดการสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน คุณภาพบุคลากร และสวัสดิการ</p> <p>T14 การจัดเก็บภาษีจากพระราชกฤษฎีกาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง 100%</p> <p>T15 ถูกประเมินเก็บภาษีป้ายจากดุลยพินิจของเจ้าพนักงานในแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันออกไป โดยอ้างกฎระเบียบต่างกัน</p> <p>T16 ความไม่เท่าเทียมในการส่งเสริมหรืออุดหนุนโรงเรียนนอกระบบภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) เช่น กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา ไม่ได้รับเงินช่วยเหลือ เป็นต้น</p> <p>T17 การกำหนดขนาดพื้นที่ขั้นต่ำ 100 ตารางเมตร และข้อกำหนดบางประการอาจเป็นอุปสรรคต่อการขยายโรงเรียน เช่น กวดวิชาที่ไม่ต้องการใช้พื้นที่ เป็นต้น</p> <p>T18 การขออนุญาตใช้อาคารเพื่อจัดการศึกษา ติดเรื่องใบอนุญาตเปลี่ยนแปลงใช้อาคาร และใบรับรองการก่อสร้างอาคาร ดัดแปลงอาคาร หรือเคลื่อนย้ายอาคาร</p> <p>T19 การจดทะเบียนหลักสูตรกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ใช้เวลานาน</p> <p>T20 ภาครัฐเปิดสอนหลักสูตรที่ซ้ำซ้อนกับโรงเรียนเอกชนนอกระบบโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย</p> <p>T21 โรงเรียนที่ไม่ได้รับใบอนุญาต มีการเปิดดำเนินการ</p>

จากการวิเคราะห์ SWOT Analysis สามารถนำมาพัฒนาและสร้างกลยุทธ์ในการส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบตามแบบจำลอง TOWS Matrix ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลยุทธ์

ได้แก่ กลยุทธ์เชิงรุก กลยุทธ์เชิงแก้ไข กลยุทธ์เชิงป้องกัน และกลยุทธ์เชิงรับ รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การสร้างและพัฒนากลยุทธ์ส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ตามแบบจำลอง TOWS Matrix

กลยุทธ์เชิงรุก (SO)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)
<ol style="list-style-type: none"> จัดประเภทโรงเรียนเอกชนนอกระบบให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาที่แท้จริง (S2, S6, S12, O5, O8) เชื่อมโยงการศึกษาในระบบและนอกระบบ ให้สามารถเทียบโอนความรู้ ประสิทธิภาพ โดยมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่บันทึกข้อมูล (S3, S11, O5, O6, O7, O10) การส่งเสริมการประกันคุณภาพโรงเรียนเอกชนนอกระบบ (S3, S11, O5, O6, O7, O10) 	<ol style="list-style-type: none"> กำหนดความสำคัญของโรงเรียนนอกระบบให้บรรจุในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (W2, O5, O6, O7, O8) ผลักดันให้เกิดการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันระหว่างการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ (W2, O13)

ตารางที่ 6 การสร้างและพัฒนากลยุทธ์ส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ตามแบบจำลอง TOWS Matrix (ต่อ)

กลยุทธ์เชิงรุก (SO)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)
4. การสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ สมาคมโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ (S3, S5, S6, S12, S14, O1, O2, O5, O9, O11) 5. ส่งเสริมการจัดอบรมของขนาดของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ (S3, S6, S15, O1, O2, O4, O6, O7) 6. การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต (S3, S6, S8, S15, O1, O2, O4, O6, O7)	3. การขยายมุมมองด้านผู้เรียน เช่น ขยายช่วงอายุของกลุ่มผู้เรียน ขยายไปสู่ผู้เรียนที่อยู่ต่างประเทศผ่านห้องเรียนเสมือน เป็นต้น (W2, O1, O5, O6, O7, O8, O11) 4. การขยายความร่วมมือในฐานะหุ้นส่วน/ภาคีเครือข่ายกับภาคธุรกิจเพื่อระดมทรัพยากรร่วมกัน และในด้านการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ขององค์กร (W2, W5, W9, O1, O5, O6, O7, O8, O11)
กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)	กลยุทธ์เชิงรับ (WT)
1. การปฏิรูปกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินกิจการของโรงเรียนนอกระบบ เช่น การขออนุญาตหลักสูตรควรมีกระบวนการที่ใช้ระยะเวลารวดเร็วเพื่อให้สามารถเปิดสอนได้ทันต่อความต้องการของผู้เรียน เป็นต้น (S1, S2, S5, T1, T2, T3, T5, T11) 2. ทบทวน ปรับปรุงเงื่อนไขการขอจัดตั้งโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่แท้จริง เช่น เรื่องการกำหนดขนาดพื้นที่ของโรงเรียนในการขอจัดตั้งโรงเรียน ระเบียบเกี่ยวกับการสอน Online และดำเนินการบังคับใช้กฎหมายกับโรงเรียนที่ไม่ได้รับใบอนุญาต (S1, S2, S6, T17, T18, T21) 3. ออกแบบหลักสูตรเน้นประยุกต์ที่สามารถผนวกเนื้อหาใหม่เข้าได้ (S5, S6, T19, T20) 4. ดำเนินการตามแนวคิด CSR ในฐานะกลุ่มโรงเรียนเอกชนนอกระบบเพื่อขับเคลื่อนเชิงนโยบายและสร้างการเปลี่ยนแปลงต่อระบบการศึกษาเพื่ออนาคต (S1, S3, S11, S13, T7)	1. นโยบายสนับสนุน และจัดสรรงบประมาณ ส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชนนอกระบบ เช่น การพัฒนาครู ผู้สอน สิทธิประโยชน์แก่บุคลากร (W2, W5, T6, T11, T13) 2. กำหนดให้มีกองทุนช่วยเหลือสำหรับโรงเรียนนอกระบบ เช่น กองทุนพัฒนาโรงเรียนนอกระบบ กองทุนสวัสดิการสำหรับผู้บริหาร ผู้สอนและบุคลากรโรงเรียนนอกระบบ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนกู้ยืมสำหรับผู้เรียนโรงเรียนนอกระบบ เป็นต้น (W1, W2, T11, T13, T16) 3. การรับรองความเป็นบุคลากรทางการศึกษาของผู้รับใบอนุญาตผู้บริหาร และให้มีการขึ้นทะเบียนผู้สอนของโรงเรียนเอกชนนอกระบบที่มีข้อมูลถูกต้องชัดเจน สามารถตรวจสอบประวัติได้ และมีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง (W3, T7, T10, T11) 4. จัดทำระบบฐานข้อมูลของโรงเรียนเอกชนนอกระบบให้มีรายละเอียดชัดเจน (W3, W8, W9, T9, T12)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ดังนี้

ด้านกฎระเบียบ ได้แก่ 1) กระทรวงศึกษาธิการ ควรปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยบรรจบบทบาทและความสำคัญของโรงเรียนเอกชนนอกระบบไว้อย่างชัดเจนในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่...) พ.ศ. ... และร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน (ฉบับที่...) พ.ศ. ... ทั้งนี้ ควรกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนนอกระบบโดยยึดความต้องการของผู้ใช้บริการเป็นศูนย์กลาง แยกตามลักษณะพันธกิจของโรงเรียน เช่น โรงเรียนที่มุ่งพัฒนากำลังแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โรงเรียนที่มุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง และโรงเรียนที่มุ่งส่งเสริมและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) กระทรวงศึกษาธิการ ควรปรับปรุงกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการ

ดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ โดยเฉพาะกระบวนการอนุญาตหลักสูตร ควรมีขั้นตอนที่กระชับ ใช้ระยะเวลาสั้น และมีความยืดหยุ่น เพื่อให้โรงเรียนสามารถเปิดสอนหลักสูตรได้ทันต่อความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน 3) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรทบทวนระเบียบการจัดตั้งโรงเรียนให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน เช่น การกำหนดขนาดพื้นที่ขั้นต่ำ การรับรองการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์หรือผสมผสาน (hybrid learning) ควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมายกับสถานศึกษาที่ไม่ได้รับอนุญาตอย่างจริงจังและเป็นธรรม 4) ภาครัฐควรจัดตั้งกองทุนพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร บุคลากร และเทคโนโลยีการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งงบประมาณร่วมระหว่างภาครัฐและโรงเรียนเอกชนนอกระบบ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนในโรงเรียนเอกชนนอกระบบสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนของรัฐได้อย่างเท่าเทียม

ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ 1) หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ควรส่งเสริมการบูรณาการระหว่างการศึกษาในระบบและนอกระบบ เช่น การใช้บุคลากรผู้เชี่ยวชาญร่วมกัน การใช้แหล่งเรียนรู้และทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโดยรวมของประเทศ 2) หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ควรนำระบบประกันคุณภาพการศึกษามาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทและความหลากหลายของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ 3) กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนเอกชนนอกระบบกับภาครัฐกิจ ภาคชุมชน และภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อขยายกลุ่มผู้เรียน ระดมทรัพยากร และเชื่อมโยงการเรียนรู้กับการประกอบอาชีพ อันจะนำไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน

ด้านการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ได้แก่ 1) โรงเรียนเอกชนนอกระบบ ควรพัฒนาหลักสูตรและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน ขณะเดียวกัน กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดกรอบการพัฒนาหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้สามารถปรับปรุงหรือสอดแทรกองค์ความรู้ใหม่ที่ทันสมัยได้อย่างต่อเนื่อง 2) กระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ร่วมกันส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการมองอนาคต (foresight) ของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ โดยจัดอบรมให้ผู้บริหาร ครอบครัวยุทธศาสตร์ และผู้บริหาร มีความเข้าใจต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต สามารถมองเห็นโอกาสและทางเลือกในการดำเนินงาน และนำไปสู่การออกแบบหลักสูตรที่ตอบสนองทั้งความต้องการของผู้เรียนในปัจจุบัน และความท้าทายในอนาคต และ 3) กระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนเอกชนนอกระบบร่วมกันยกระดับภาพลักษณ์และการรับรู้ของสังคมต่อโรงเรียนเอกชนนอกระบบ โดยการสื่อสารบทบาท ผลงาน และความสำเร็จของโรงเรียนเอกชนนอกระบบอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อส่งเสริมการยอมรับโรงเรียนเอกชนนอกระบบในฐานะกลไกสำคัญของการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

สำหรับผลการประเมินความเหมาะสมของข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษ จำนวน 5 คน ซึ่งมีประเด็นในการพิจารณา จำนวน 6 ด้าน ดังนี้ 1) ความน่าเชื่อถือตามหลักวิชาการ 2) ความถูกต้องของเนื้อหา 3) ความครบถ้วน

ของเนื้อหา 4) ความเหมาะสมของข้อเสนอเชิงนโยบาย 5) ประโยชน์ของข้อเสนอเชิงนโยบาย และ 6) ความชัดเจนของการใช้ภาษา พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับเหมาะสมทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ข้อค้นพบในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า การจัดการศึกษาในลักษณะโรงเรียนเอกชนนอกระบบในประเทศไทย มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาให้กับผู้เรียนที่หลากหลายทั้งในด้านวิชาการและทักษะชีวิต และยังเป็นทางเลือกที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ทั้งในด้านวิชาชีพและทักษะชีวิต จากข้อมูลพื้นฐานระหว่างปีการศึกษา 2560-2564 แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีจำนวนโรงเรียนเอกชนนอกระบบและจำนวนผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนนอกระบบเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มโรงเรียนที่เปิดสอนวิชาชีพ เช่น โรงเรียนประเภทวิชาชีพกลุ่มภาษา โรงเรียนประเภทวิชาชีพกลุ่มคอมพิวเตอร์ โรงเรียนประเภทวิชาชีพกลุ่มบริหาร โรงเรียนประเภทวิชาชีพกลุ่มนวดไทยและสปา เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของโรงเรียนเอกชนนอกระบบในการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงการศึกษาและทักษะวิชาชีพที่ตรงตามความต้องการของตนเอง นอกจากนี้ การศึกษานอกระบบยังเป็นระบบการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมในยุคใหม่ สามารถเสริมทักษะชีวิตและพัฒนาทักษะใหม่ ๆ รวมถึงการส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ (Younus & Akbar, 2017; Sudaryana, 2018; Sungsi, 2018) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ดังนี้ “...มีการขยายหลักสูตรการสอนตามทิศทางความต้องการของตลาดในอนาคต เช่น ในปัจจุบันมีหลักสูตรการบินโดรน...” และ “...มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมอาชีพของงานทางด้านบริการสุขภาพที่เป็นงานที่มีความสำคัญและขาดแคลน โดยมุ่งพัฒนาบุคลากรผู้ดูแล ที่จะไปทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลเด็กและผู้สูงอายุ...” และ “...ปัจจุบันเน้นเนื้อหาการสอนเน้นตามความต้องการของตลาดที่เกี่ยวกับออนไลน์ เช่น การสร้างเพจร้านค้าออนไลน์ การตัดต่อคลิปด้วยมือถือ การสร้างแอดโฆษณาออนไลน์...”

2. ผลการวิเคราะห์บทบาทของโรงเรียนเอกชนนอกระบบในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาบทบาทของโรงเรียนเอกชนนอกระบบเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง 3 ด้าน

อยู่ในระดับมาก ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการจัดการเรียนการสอน และคุณภาพการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83, 3.83 และ 3.57 ตามลำดับ) ซึ่งทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน แสดงว่า โรงเรียนเอกชนนอกระบบมีการดำเนินงานเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาโรงเรียนนอกระบบ ซึ่งอ้างอิงตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการศึกษาโรงเรียนนอกระบบ พ.ศ. 2562 (Notifications of the Ministry of Education Re: Standards for Non-formal Schools B.E. 2562, 2020) อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบในการศึกษาครั้งนี้ ยังมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ คุณภาพการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด จากทั้ง 3 ด้าน แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนเอกชนนอกระบบควรเร่งยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการให้สูงขึ้น

3. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียนเอกชนนอกระบบในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาศักยภาพของโรงเรียนเอกชนนอกระบบเป็นรายด้าน พบว่ามีจำนวน 2 ด้าน ที่อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา และด้านกระบวนการภายใน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 และ 3.63 ตามลำดับ) และมีจำนวน 2 ด้าน ที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านผู้ให้บริการ และด้านการเงิน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 และ 2.91 ตามลำดับ) อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบนี้ ยังมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ ศักยภาพของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ด้านการเงิน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด จากทั้ง 4 ด้าน แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนนอกระบบล้วนเผชิญกับสภาวะด้านการเงิน หรือมีข้อจำกัดด้านการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผาสุก สุมามัลย์กุล และคณะ (Sumamankul et al., 2021) ที่พบว่า สภาพเศรษฐกิจเป็นภาวะคุกคามต่อการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ดังนั้น เพื่อเป็นการยกระดับการดำเนินงานโรงเรียนเอกชนของประเทศไทย โรงเรียนเอกชนนอกระบบควรได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนด้านการเงินอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ดังนี้ “...การใช้ทุนของโรงเรียนนอกระบบใช้ทุนของตัวเอง 100%... ภาครัฐเองก็ควรที่จะส่งเสริมไม่ว่าจะเป็นเรื่องของภาษี...” และ “...มีเรื่องภาษีที่มองแล้วว่าตอนนี้...เราอยากได้ฐานที่เหมาะสมกับไซซ์ของโรงเรียนเรา...” และ “...ควรจัดตั้งกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา...” และ “...ภาครัฐบาล

สนับสนุนกองทุนเพื่อการศึกษาให้กับนักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และต้องการเรียนวิชาชีพพระยะสั้น...”

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบ มี 3 ด้านหลัก คือ ด้านกฎระเบียบ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายฯ ทั้ง 3 ด้านไปใช้ในการออกแบบและวางแผนการดำเนินงาน เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมโรงเรียนเอกชนนอกระบบ อาทิเช่น การสนับสนุนโรงเรียนเอกชนนอกระบบให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับในสังคม โดยให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี การพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงสังคม ขยายการเรียนรู้ผ่านการเรียนออนไลน์และระยะไกล และพัฒนาการบริหารโรงเรียนให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน รวมถึงการจัดตั้งกองทุนพัฒนาบุคลากรและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไป ควรประเมินผลกระทบจากนโยบายสนับสนุนโรงเรียนเอกชนนอกระบบ เช่น การยกเว้นภาษี เป็นต้น รวมถึงควรมีการศึกษาความคิดเห็นและมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการจัดสรรงบประมาณ กฎระเบียบต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนนอกระบบอย่างยั่งยืน

2. ควรมีการศึกษาและพัฒนาระบบ/กลไกสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ และนำไปสู่การดำเนินงานที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “บทบาทและศักยภาพของโรงเรียนเอกชนนอกระบบต่อการพัฒนาประเทศตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs)” ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กระทรวงศึกษาธิการ

References

- Coombs, P. H. (1968). **The world educational crisis: A systems analysis**. Oxford University Press.
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996). **The balanced scorecard: Translating strategy into action**. Harvard Business School Press.
- National Education Act B.E. 2542. (1999, August 19). **Royal Thai Government Gazette**. No. 116 Section 74 A. pp. 1–23.
- Notifications of the Ministry of Education Re: Standards for Non-formal Schools B.E. 2562. (2020, February 11). **Royal Thai Government Gazette**. No. 137 Special Section 32 D. pp. 29–30.
- Private Education Data Center (PEDC). (2021). **Private education statistics (สถิติการศึกษาเอกชน)**. <https://pedc.opec.go.th/>
- Private School Act B.E. 2550. (2008, January 11). **Royal Thai Government Gazette**. No. 125 Section 7 A. pp. 29–69.
- Private School Act (No. 2) B.E. 2554. (2011, June 9). **Royal Thai Government Gazette**. No. 128 Section 46 A. pp. 1–9.
- Sudaryana, B. (2018). The development of smart house model in Garut; The advancement of non-formal education program. **Asian Journal of Contemporary Education**, 2(2), 84–89. <https://doi.org/10.18488/journal.137.2018.22.84.89>
- Sumamankul, P., Siribanpitak, P., & Viseshsiri, P. (2021). A study of management for private schools according to the concept of the organization that enhances engagement of teachers and students (การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดองค์การที่สร้างความผูกพันของครูและนักเรียน). **Journal of Education Studies**, 49(2), Article EDUCU4902003. <https://doi.org/10.14456/educu.2021.24>
- Sungsri, S. (2018). Building the capability of non-formal education teachers to develop a learning society for promoting lifelong education in Thailand. **International Journal of Educational Administration and Policy Studies**, 10(2), 10–16. <https://doi.org/10.5897/ijeaps2017.0536>
- Younus, F., & Akbar, R. A. (2017). Comparison of evaluation methods of teaching practice of formal and non-formal teacher education institutions of Punjab. **Bulletin of Education and Research**, 39(1), 159–173. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1210130>